

Nr 161.

Av herr **Holmström**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. (krigsfamiljebidragsförordning).

Enligt Kungl. Maj:ts proposition nr 93 med förslag till förordning om familjebidrag åt vissa värnpliktiga under krigstjänstgöring m. m. skall behovsprövning ligga till grund för bidrags utlämnande utom beträffande familjepennings grundbelopp. Sålunda skall en del av familjepenningen utgå "i den mån behov därav skäligen kan antagas föreligga". Bostadsbidrag, näringsbidrag och sjukbidrag skola utgå helt efter behovsprövning.

Det torde få anses nödvändigt, att familjebidrag utöver familjepennings grundbelopp skall utgå endast till dem, som därav äro i behov, och att utlämnandet därav alltså måste göras beroende av en behovsprövning. Från viss synpunkt sett kunde det måhända anses såsom rättvist, att alla värnpliktiga, som genom krigstjänstgöring göra lika personliga uppoffringar för staten, finge familjebidrag oberoende av behov. Detta låter sig icke göra av flera skäl. Det skulle bl. a. medföra alltför stora kostnader för stat och kommun. Även kommunen skall, enligt förslaget, bära en del — en femtedel — av kostnaden. Detta är berättigat med hänsyn till den värnpliktiges samhörighet med kommunen och kommunens samhörighet med staten. Särskilt därför, att ett kommunalt organ efter prövning av behovet skall besluta om familjebidrags utlämnande, måste det, från statens synpunkt sett, vara befogat, att kommunen får bära en mindre del av det ekonomiska ansvaret.

En så omfattande hjälpverksamhet, grundad på behovsprövning, som föreslås i ifrågavarande Kungl. Maj:ts proposition, ställer mycket stora krav på det verkställande organet. Det måste vara av största vikt, att behovsprövningen kan göras med omdöme och rättvisa och att behandlingen av ansökningarna kan ske med snabbhet. Erfarenheterna från värnpliktsinkallelserna hösten 1939 visa, att det var till synnerligen stor olägenhet för de inkallade att behandlingen av deras ansökningar tog så lång tid att familjebidragen ofta kommo för sent. Därför är det, såsom i propositionen föreslås, lämpligt att ett kommunalt organ skall handlägga dessa ärenden.

I propositionens förslag till förordning 21 § andra stycket säges: "I denna förordning avsedda ärenden skola å kommunens vägnar handläggas av en familjebidragsnämnd. Kommunen må antingen inrätta särskild dylik nämnd eller ock uppdraga åt annan kommunal myndighet än fattigvårdsstyrelsen att vara familjebidragsnämnd."

Säkerligen är det en stark önskan hos kommunerna att få begagna sig av möjligheten att giva uppdraget åt annat kommunalt organ hellre än att sätta igång med ännu ett nytt med särskild ledamot- och personaluppsättning, ny organisation o. s. v.

Propositionen utesluter emellertid den kommunala myndighet, som grundar större delen av sin omfattande sociala hjälpverksamhet på behovsprövning, nämligen fattigvårdsstyrelsen, och som därför måste sägas besitta den största erfarenheten och kompetensen just för det ifrågasatta arbetet. Fattigvårdsstyrelsen har dessutom redan en efter sin kommuns storlek och struktur lämpad organisation, som, när så erfordras, omedelbart kan träda i funktion för den nya uppgiften. Endast en jämförelsevis obetydlig utbyggnad torde på en del håll bliva erforderlig.

Av övriga kommunala organ är det väl endast arbetslöshetskommittén och kristidsnämnden, som ansetts kunna komma i fråga för detta uppdrag.

Arbetslöshetskommittén är sammansatt med hänsyn till sina speciella uppgifter och torde därför i regel icke äga för denna verksamhet erforderliga kvalifikationer. Dessutom är i många kommuner arbetslöshetskommitté icke tillsatt.

Även kristidsnämnden är sammansatt med hänsyn till sitt speciella arbete, som är av helt annan karaktär än den ifrågasattade hjälpverksamheten. Vid krig eller krigsfara, då på grund av värnpliktsinkallelser familjebidragsverksamheten skall träda i funktion, torde kristidsnämnden hava mer än tillräckligt att göra med sitt ordinarie arbete. Man kan icke begära att kristidsnämnden därjämte skall taga sig an en så omfattande och snabb behandling krävande uppgift som den, varom här är fråga.

Dessa båda nu nämnda kommunala organ torde alltså icke vara lämpade att användas såsom familjebidrag snämnd. Fattigvårdsstyrelsen däremot har, som ovan visats, de bästa förutsättningar för att kunna fullgöra uppdraget.

Varför har då departementschefen ansett att just denna myndighet icke skall få anlitas?

I motiveringen härför säger departementschefen: "Då det givetvis bör undvikas, att familjebidragen i allmänhetens ögon komma att framstå såsom fattigvård, bör dock sådant uppdrag icke kunna lämnas fattigvårdsstyrelsen."

Allmänheten torde emellertid lätt inse, att familjebidrag, som utlämnas i enlighet med en särskild förordning, icke är detsamma som fattigvård jämlikt fattigvårdslagen.

Enligt formuleringen i den föreslagna förordningen skall kommun kunna uppdraga åt annan kommunal myndighet "att vara familjebidrag snämnd". Om fattigvårdsstyrelsen skulle få i uppdrag att "vara" familjebidrag snämnd, så är det formellt alltså i denna sin nya och speciella egenskap, som den handlägger familjebidragsärendena, visserligen med utnyttjande av fattigvårdsstyrelsens organisation m. m. Något annorlunda skulle det måhända te sig, om det hade varit formulerat så, att handläggandet av familjebidragsärendena må "överlämnas" åt fattigvårdsstyrelsen.

Fattigvårdsstyrelserna bedriva för övrigt sedan länge verksamhet under flera former, som icke hava fattigvårdskaraktär. Som exempel härpå må

anföras kommunalt pensionstillskott, kommunala tillskott till invalidunderstöd, blindhetsersättning, barnbidrag eller bidragsförskott och sjukvårdsbidrag. I detta sammanhang bör erinras om att fattigvårdsmyndigheten i stor utsträckning har att lämna intyg rörande uppskov och befrielse från värnpliktstjänstgöring samt för understöd enligt nu gällande bestämmelser om familjeunderstöd och bostadsbidrag.

Departementschefens uttalande synes grunda sig på den uppfattningen, att det är mindervärdigt och förödmjukande att mottaga hjälp genom fattigvården. Numera torde en sådan uppfattning hos allmänheten vara sällsynt. Den förekommer huvudsakligast endast i vissa särskilt känslöbetonade, men för det praktiska arbetet i denna gren av socialvården främmande kretsar. Tidigare har man ofta mött denna uppfattning. Men den har långt ifrån varit allmän. Hur skall man eljest förklara det förhållandet, att så glädjande många lämnat donationer att förvaltas av fattigvårdsstyrelserna för hjälp åt personer, som icke äro i behov av fattigvård och som tillhöra vissa i donationsbestämmelserna särskilt angivna medborgargrupper, för vilka donatorerna särskilt ömmat. Dessa donatorer hava givetvis icke menat, att det skulle vara mindervärdigt eller förödmjukande för dem, som sålunda varit föremål för deras särskilt ömma omtanke, att mottaga hjälpen genom fattigvårdsstyrelsen.

I detta sammanhang bör en annan omständighet framhållas. Det är många medborgare, hederliga och präktiga människor, som av olika anledningar måste anlita fattigvården. Förstår man inte, att man, genom att framföra sådana för fattigvården förklenande tankar, sätter en mindervärdighetsstämpel på alla dem, som *måste* anlita fattigvården? Varför skall, för att taga ett exempel, en gammal präktig gumma, som gjort ifrån sig sitt livs dagsverken och som på ålderdomen måste lita till fattigvården, ingivas känslan att det ligger något mindervärdigt över den hjälp och den trygghet, som samhället skänker henne? Humaniteten kräver, att en sådan uppfattning icke legaliseras av statsmakterna.

Det är alltså framför allt av praktiska, men även av humanitära skäl olämpligt att fastslå, att en kommun icke skall kunna få uppdraga åt fattigvårdsstyrelsen att vara familjebidragsnämnd. En kommuns beslutande organ känner sin fattigvårdsstyrelse och förhållandena inom kommunen. Därför bör också kommunen hava frihet att, om den anser så lämpligt, giva detta uppdrag åt fattigvårdsstyrelsen.

På grund av vad jag sålunda anfört, får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen vid antagande av Kungl. Maj:ts proposition nr 93 må besluta, att i förordningens 21 §, andra stycket, orden "*än fattigvårdsstyrelsen*" skola utgå.

Stockholm den 29 mars 1940.

Nils Holmström.

